

Hoe vaak hebben Nederlanders contact met de huisartsenpraktijk? Zorggebruik in de huisartsenpraktijk in 2019

Mark Nielen, Karin Hek, Yvette Weesie, Rodrigo Davids, Joke Korevaar

Samenvatting van de belangrijkste resultaten van dit onderzoek

- 78% van de ingeschreven patiënten had in 2019 contact met de huisartsenpraktijk. Dat komt overeen met voorgaande jaren.
- Nederlanders hebben gemiddeld vijf keer per jaar contact met de huisartsenpraktijk. Dit zijn voornamelijk consulten met de huisarts (83%).
- Op basis van een nieuw ontwikkelde rekenmethode wordt het aantal ketenzorgcontacten geschat op gemiddeld 0,5 contacten per ingeschreven patiënt; ongeveer 10% van het totaal aantal contacten.
- Per 1 januari 2019 zijn de declaratiecodes in de huisartszorg drastisch veranderd. Dit heeft echter niet veel invloed op de zorggebruik cijfers: het gemiddeld aantal contacten met de huisarts per ingeschreven patiënt is in 2019 vergelijkbaar met het jaar ervoor (4,1 versus 4,3 contacten). Het nieuwe 'consult minder dan 5 minuten' komt overeen met de oude 'telefonische consulten' en 'E-mailconsulten'. Hetzelfde geldt voor de overlap tussen 'consult van 5-20 minuten' en het oude 'korte consult' en 'consulten langer dan 20 minuten' en de oude 'lange consulten'.
- Hypertensie is de meest voorkomende reden om contact op te nemen met de huisarts. De meest voorkomende klachten bij vrouwelijke patiënten op het spreekuur van de huisarts zijn urineweginfectie, hypertensie en vermoeidheid. Bij mannen zijn dit hypertensie, diabetes mellitus en hoesten.

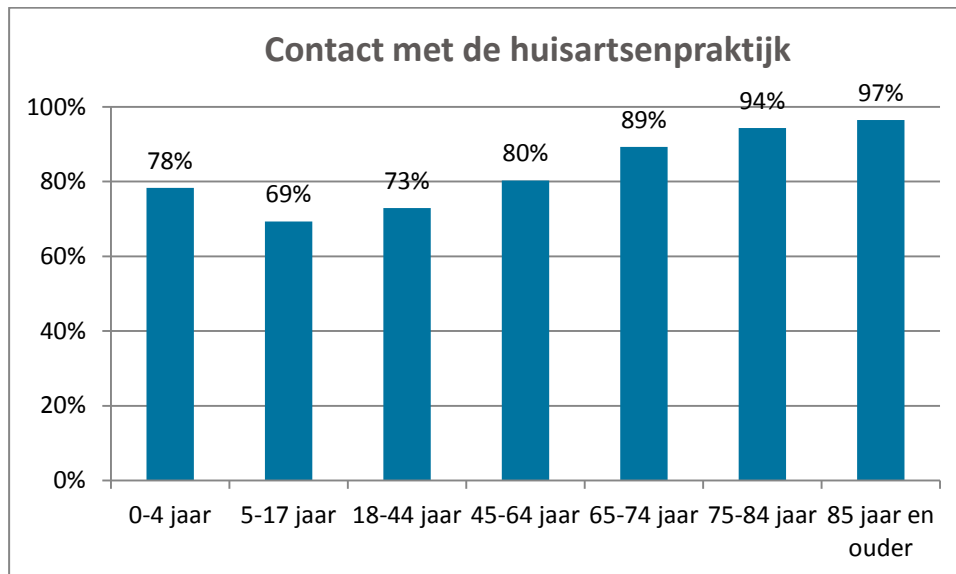
De huisarts heeft een belangrijke positie in de Nederlandse gezondheidszorg. Voor de meeste gezondheidsproblemen is de huisartsenpraktijk de eerste plek waar patiënten komen, want voor medisch specialistische zorg is meestal een verwijzing van de huisarts nodig. Het Nivel publiceert al vanaf het begin van deze eeuw gegevens over het zorggebruik in de huisartsenpraktijk. Het volume van het zorggebruik in de huisartsenpraktijk is een belangrijke indicator voor de werkbelasting in de huisartsenpraktijk en kan tevens gebruikt worden voor het schatten van de zorgkosten in de eerste lijn. Dit jaar zijn er aanpassingen gemaakt aan de wijze waarop het zorggebruik berekend wordt. De reden hiervoor is dat per 1 januari 2019 de declaratiecodes voor contacten in de huisartszorg drastisch gewijzigd zijn. Daarnaast zijn dit jaar voor het eerst contacten voor de ketenzorg opgenomen in de cijfers. Dit factsheet bevat cijfers over het aantal en type contacten met de huisartsenpraktijk in 2019 op basis van gegevens van ruim 400 huisartsenpraktijken van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn.

Aantal patiënten dat de huisarts bezoekt al jaren gelijk

Ongeveer driekwart (78%) van de bij een huisartsenpraktijk ingeschreven patiënten heeft jaarlijks minimaal één keer contact met de praktijk. Dat kan zijn voor een consult bij de huisarts, voor een consult bij een praktijkondersteuner GGZ (POH-GGZ) of in het kader van ketenzorg (zie kader 'Schatting van contacten voor ketenzorg') bij een praktijkondersteuner Somatiek (POH-S). Dit cijfer is al jaren constant. Van de kinderen van 0-4 jaar had 78% contact met de huisartsenpraktijk, waarna dit percentage zakt naar 69% voor kinderen tussen 5 en 17 jaar. Hierna neemt het percentage

patiënten met een contact toe met de leeftijd. In de groep 85 jaar en ouder heeft vrijwel iedereen minimaal één keer in een jaar contact met de huisartsenpraktijk (97%, zie figuur 1).

Figuur 1 Percentage patiënten dat contact had met de huisartsenpraktijk in 2019

Schatting van contacten voor ketenzorg

De zorg voor een aantal chronische aandoeningen (waaronder diabetes mellitus, astma, COPD en hart- en vaatziekten (CVRM)) vindt plaats in de huisartsenpraktijk in zogenaamde ketenzorgprogramma's. Verschillende zorgverleners werken hiervoor samen in zorggroepen. In de huisartsenpraktijk betreft dit voornamelijk de huisarts en de praktijkondersteuner Somatiek (POH-S). Contacten in het kader van een ketenzorgprogramma mogen niet los gedeclareerd worden. Voor iedere deelnemende patiënt is namelijk een vast tarief afgesproken met de zorgverzekeraar, waarvoor de volledige zorg in het ketenzorgprogramma georganiseerd moet worden. Dit maakt het lastig om het aantal contacten voor de ketenzorg exact in kaart te brengen. Hiervoor is in 2019 een oplossing gevonden: op basis van het dossier van de huisarts kan per patiënt bepaald worden of hij/zij in een ketenzorgprogramma behandeld wordt. Uitgaande van de richtlijnen voor diabetes, COPD, astma en CVRM, wordt in de schattingen per patiënt in de ketenzorg een vast aantal consulten meegeteld: vier contacten voor patiënten met diabetes mellitus, drie contacten voor CVRM, en twee contacten voor COPD en astma. Er is gekozen voor een ruim aantal contacten per patiënt, omdat de ervaring leert dat de registratie van deelname aan een ketenzorgprogramma niet door iedere huisarts even goed in het dossier wordt geregistreerd.

Nederlanders hebben jaarlijks gemiddeld vijf keer contact met de huisartsenpraktijk

Nederlanders hebben gemiddeld vijf keer per jaar contact met de huisartsenpraktijk (zie tabel 1). Er is echter grote variatie in het aantal contacten tussen verschillende leeftijdscategorieën. Het aantal varieert van gemiddeld 2,3 contacten bij kinderen van 5-17 jaar tot wel 15,1 contacten per jaar in de groep van 85 jaar en ouder. Deze gemiddeld vijf contacten zijn voornamelijk consulten met de huisarts (4,1 van de 5,0 contacten; 83%), gevolgd door ketenzorgcontacten, M&I verrichtingen en contacten bij de POH-GGZ. Op basis van de nieuw ontwikkelde methode (zie kader 'Schatting van contacten voor ketenzorg') wordt het aantal ketenzorgcontacten geschat op gemiddeld 0,5 contacten per ingeschreven patiënt; ongeveer 10% van het totaal aantal contacten (zie tabel 1).

Tabel 1 Gemiddeld aantal contacten met de huisartsenpraktijk per type contact

	0-4 jaar	5-17 jaar	18-44 jaar	45-64 jaar	65-74 jaar	75-84 jaar	85+ jaar	Totaal
Huisarts	3,33	2,24	3,34	4,16	5,68	8,13	12,18	4,14
Ketenzorg [§]	*	0,02	0,09	0,69	1,46	1,77	1,75	0,52
M&I verrichting	0,01	0,03	0,10	0,20	0,34	0,53	1,06	0,19
POH-GGZ	*	0,05	0,21	0,19	0,11	0,11	0,11	0,15
ANW-consulten	*	*	*	*	*	*	0,01	*
Eerstelijns verblijf	*	*	*	*	*	*	0,02	*
Keuringen	*	*	*	*	*	*	*	*
Stoppen met roken	*	*	*	*	*	*	*	*
Totaal	3,36	2,34	3,75	5,24	7,59	10,54	15,12	5,00

[§] Schatting op basis van het aantal patiënten in ketenzorg voor Diabetes mellitus, Cardiovasculair Risico Management, COPD en Astma; * Aantallen zijn kleiner dan 0,01.

Declaratie van contacten in de huisartsenpraktijk

Het aantal en type contacten met de huisartsenpraktijk kan worden bepaald aan de hand van ingediende declaraties bij de zorgverzekeraar. Ieder type contact heeft een eigen declaratiecode en bijbehorend tarief. Per 1 januari 2019 zijn de declaratiecodes in de huisartszorg drastisch veranderd. Dit heeft met name gevolgen voor de manier waarop de contacten met de huisarts en de POH-GGZ geregistreerd worden. Waar in het verleden bijvoorbeeld onderscheid werd gemaakt tussen consulten op de praktijk, telefonische consulten en emailconsulten, wordt vanaf 2019 een consult op tijd gedeclareerd (consulten <5 minuten, 5-20 minuten en >20 minuten).

Gemiddeld aantal contacten met de huisarts in 2018 en 2019 vergelijkbaar.

De wijzigingen in de declaratiecodes in de huisartszorg per 1 januari 2019 (zie kader 'Declaratie van contacten in de huisartsenpraktijk') hebben gevolgen voor de vergelijkbaarheid van de gegevens met voorgaande jaren. Waar in het verleden bijvoorbeeld onderscheid werd gemaakt tussen consulten op de praktijk, telefonische consulten en emailconsulten, kan vanaf 2019 alleen onderscheid gemaakt worden in tijd (consulten <5 minuten, 5-20 minuten en langer dan 20 minuten). In tabel 2 worden de cijfers per type contact bij de huisarts vergeleken tussen 2019 en 2018.

Tabel 2 Gemiddeld aantal contacten bij de huisarts in 2018 en 2019, uitgesplitst naar type contact

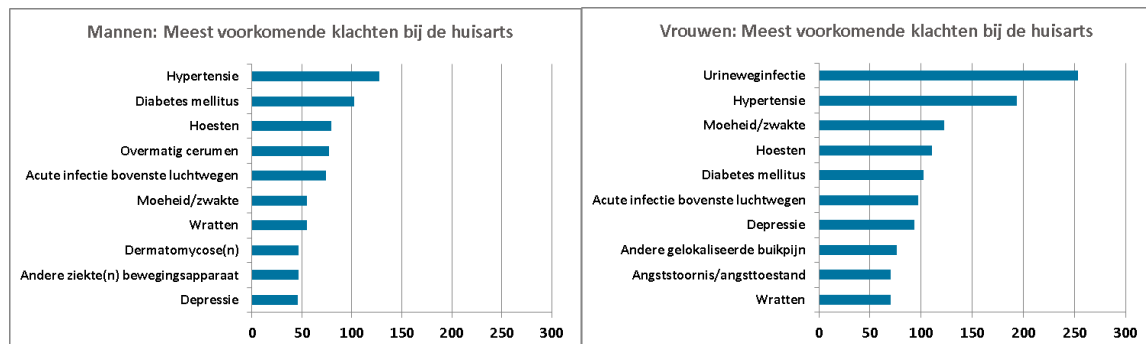
2019		2018	
Type contact	Aantal	Type contact	Aantal
Consult < 5 minuten	1,18	Telefonisch consult	1,28
		E-mailconsult	0,04
Consult 5-20 minuten	2,20	Consult kort	2,07
Consult 20 minuten en langer	0,60	Consult lang	0,71
Visite kort	0,08	Visite kort	0,09
Visite lang	0,08	Visite lang	0,08
Vaccinatie	<0,01	Vaccinatie	<0,01
Totaal	4,14	Totaal	4,28

Het gemiddeld aantal contacten met de huisarts per ingeschreven patiënt is in 2019 vergelijkbaar met het jaar ervoor (4,1 versus 4,3 contacten). Het lijkt er dus niet op dat de invoering van het nieuwe declaratiesysteem een grote invloed heeft gehad op de cijfers. Het nieuwe consult van minder dan 5 minuten lijkt overeen te komen met het aantal telefonische consulten en E-mailconsulten in het jaar ervoor (1,1 versus 1,3). Hetzelfde geldt voor de overlap tussen consulten van 5-20 minuten met het oude ‘korte consult’ en consulten van langer dan 20 minuten en de ‘lange consulten’ in 2018. Dit zorgt ervoor dat de huidige cijfers goed te vergelijken zijn met die van voorgaande jaren.

Hypertensie meest voorkomende reden voor contact met de huisarts

Uit de combinatie van de gedeclareerde contacten met de huisarts (consulten en visites) en de geregistreerde diagnoses, blijkt dat hypertensie (hoge bloeddruk) de meest voorkomende reden is om contact op te nemen met de huisarts. In 2019 waren er per 1,000 ingeschreven patiënten 160 contacten voor hypertensie. Dat is bijna 3% van het totaal aantal contacten met de huisarts. De redenen van contact met de huisarts verschilt tussen mannen en vrouwen en is weergegeven in figuur 2. De meest voorkomende klacht bij vrouwen op het spreekuur van de huisarts is urineweginfectie, gevolgd door hypertensie en vermoeidheid. Bij mannen staat hypertensie op de eerste plek, gevolgd door diabetes mellitus en hoesten. De top 10 klachten van mannen en vrouwen bevatten grotendeels dezelfde klachten (7 van de 10), waarbij het aantal contacten bij vrouwen steeds hoger ligt in vergelijking met mannen.

Figuur 2 Meest voorkomende klachten bij de huisarts voor mannen en vrouwen, per 1000 ingeschreven patiënten.

Het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd met gegevens van 1.800.752 ingeschreven patiënten uit 421 huisartsenpraktijken die deelnamen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn in 2019. Met uitzondering van de leeftijdsspecifieke cijfers, zijn alle cijfers gestandaardiseerd naar leeftijd, geslacht en stedelijkheid van de Nederlandse bevolking. Er is gebruik gemaakt van door de huisarts gedeclareerde verrichtingen. Ketenzorgcontacten zijn geschat op basis van het aantal patiënten dat in een ketenzorgprogramma wordt behandeld. Dit is vastgesteld aan de hand van het hoofdbehandelaarschap voor de betreffende aandoening. Indien voor een ketenzorg aandoening de huisarts in het rapportagejaar of de twee jaren ervoor de hoofdbehandelaar was, wordt aangenomen dat de patiënt in een ketenzorgprogramma zit.

Meer weten

U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Meer informatie over huisartsenzorg in Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn: ga naar www.nivel.nl/nl/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn/cijfers-huisartsen of e-mail naar zorgregistraties@nivel.nl.

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt:

M.M.J. Nielen, K. Hek, Y.M. Weesie, R. Davids, J.C. Korevaar. Hoe vaak hebben Nederlanders contact met de huisartsenpraktijk? Zorggebruik in de huisartsenpraktijk in 2019. Utrecht: Nivel, 2020.
